

Voorkomen identiteitsfraude

Omvang identiteitsfraude nog een groot *dark number*

Identiteitsfraude, het is een groot probleem. Volgens Rob Koster van het Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten rust op het notariaat een bijzondere verantwoordelijkheid identiteitsfraude te voorkomen. Hoe? Daarvoor geeft hij enkele tips. 'En vertrouw je het dan nog niet, bel dan de politie.'

TEKST Miek Smilde | BEELD Truus van Gog

Wie pubers in huis heeft, kent het fenomeen: identiteitsfraude. Om toegelaten te worden tot café of discotheek moeten jongeren zich identificeren. Wie jonger is dan 18, komt er in principe niet in. Tenzij je natuurlijk het rijbewijs van een nicht leent of de ID-kaart van je oudere zus. Geheel veilig is het niet: wie wordt betrapt, kan rekenen op een boete van maximaal 6.000 euro. Pubers realiseren zich over het algemeen niet dat het aannemen van een andere identiteit schadelijk kan zijn. Hun intenties gaan niet verder dan het fysiek toegang krijgen tot de kroeg. Professionele fraudeurs daarentegen gebruiken andermans identiteit vaak om ernstige criminele feiten te plegen, zoals mensensmokkel, drugshandel en het witwassen van geld. Identiteitsfraude kan bovendien reputatie- of imagoschade aan een individu of een organisatie toebrengen.

HARDE CIJFERS

Harde cijfers over hoe vaak identiteitsfraude voorkomt en hoeveel dat de samenleving kost, zijn niet gemakkelijk te geven. In opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bracht onderzoeksbureau Panteia eind 2014 de monitor *Identiteit*

in cijfers uit. Daaruit blijkt dat het aantal meldingen van identiteitsfraude stijgt en dat de financiële schade van internetfraude – bijvoorbeeld het kopen van spullen op andermans naam – in de miljoenen loopt. Uit de monitor blijkt echter ook dat veel mensen terughoudend zijn om aangifte te doen van identiteitsfraude. Bedrijven die slachtoffer van identiteitsfraude worden, geven er vaak de voorkeur aan hun verzekeraar aan te spreken en er verder het zwijgen toe te doen. Niemand geeft graag toe te zijn opgelicht.

WERKPROCESSEN

'Zoals je pubers tegen zichzelf moet beschermen, zo moeten we dat ook met professionals doen', zegt luitenant-kolonel Rob Koster van de Koninklijke Marechaussee (KMar), die leiding geeft aan het Expertisecentrum Identiteitsfraude en Documenten (ECID). 'Elke zakelijke dienstverlener, en zeker ook een beroeps-groep als het notariaat, moet zich afvragen welk belang iemand heeft om identiteitsfraude te plegen en wat dat betekent voor hem als dienstverlener.'

Vooral die laatste vraag blijkt in de praktijk best moeilijk te beantwoorden. Zakelijke dienstverleners – en zeker geheimhouders als notarissen en advocaten – handelen in vertrouwen. Het is nogal wat om cliënten door te zagen over de vraag of ze wel zijn wie ze

zeggen te zijn, zeker als er ogenschijnlijk geldige identiteitsbewijzen op tafel liggen of als er sprake is van een langdurige vertrouwensrelatie. Toch doet elke notaris er goed aan niet alleen identificatie te eisen, maar ook te controleren. Koster: 'Ik raad alle notarissen aan eens goed na te denken over hun werkprocessen. Wat gaat er precies fout als een akte aan de verkeerde persoon wordt gekoppeld? Wat betekent dat voor de notaris zelf? Wat doe je als er een onbekende cliënt langskomt? Hoe vraag je om identificatie, wat voor een soort identificatie vraag je en hoe controleer je de juistheid en geldigheid ervan? Daarover moeten professionals echt nadenken.'

BEWUSTWORDING

Het advies lijkt een open deur. Natuurlijk vraagt een notaris om een identiteitsbewijs bij het passeren van een akte of het aangaan van een samenlevingscontract. Iedereen vraagt daar toch om? Wie een abonnement bij een willekeurige telefoonaanbieder afsluit, laat ook een kopie maken van zijn paspoort of rijbewijs. Maar juist in die vanzelfsprekendheid schuilt het gevaar. Hoe weet je zeker of een paspoort niet ooit is gestolen? Uit de cijfers van de Identiteitsmonitor blijkt dat in 2013 ruim 2 miljoen

‘Wees goed op de hoogte van wat de scanner doet, maar vooral ook van wat het níét doet’

paspoorten werden uitgegeven en bijna 1,3 miljoen ID-kaarten. In hetzelfde jaar werden ruim 48.000 paspoorten als vermist geregistreerd en bijna 135.000 ID-kaarten. Uit dezelfde monitor blijkt verder dat in 2013 104 keer fraude met originele Nederlandse documenten werd gepleegd en dat er in 231 gevallen sprake was van fraude met kopieën. ‘Maar we gaan ervan uit dat er een groot *dark number* is’, zegt Koster. ‘Identiteitsfraude wordt in de politieregisters onder heel verschillende delictsomschrijvingen weggeschreven, waardoor een diffuus beeld ontstaat: valsheid in geschrifte, oplichting, fraude, bankpasfraude, mensenhandel... Ik vind het belangrijker dat mensen nadenken over hun eigen proces en op basis daarvan achterhalen wat ze in de praktijk doen om identiteitsgegevens te vragen en te controleren. Die bewustwording is een belangrijke stap. Stel dat iemand met valse identiteitspapieren een samenlevingscontract aangaat. Voor een notaris persoonlijk levert dat geen schade op, maar het kan de overheid wel schaden. Juist notarissen hebben door hun wettelijke taken een bijzondere verantwoordelijkheid om dergelijke vormen van identiteitsfraude te voorkomen.’ Koster waarschuwt daarbij met

name voor de notariële vastgoedportefeuille. ‘Vastgoed leent zich uitstekend voor het witwassen van criminele gelden.’

ECHTHEIDSKENMERKEN

Koster heeft een paar praktische tips voor het notariaat. Allereerst raadt hij aan altijd om een origineel identiteitsbewijs te vragen en nooit genoeg te nemen met een kopie. Reisdocumenten kunnen worden gecheckt op de site www.edisontd.net. Daarop staan onder andere de echtheidskenmerken van documenten. Volledige zekerheid geeft deze check echter niet. Het is belangrijk om de foto op het identiteitsbewijs te vergelijken met degene die het overhandigt. ‘Echt even goed kijken’, raadt Koster aan. ‘En check ook of een document nog geldig is. Te vaak maken mensen snel een kopie zonder de echtheidskenmerken van het originele document langs te lopen. Daarmee verhoog je de kans op fraude.’ Er zijn paspoortscanners op de markt waarmee de echtheid van paspoorten kan worden vastgesteld. ‘Er is wel wat op de markt daaromtrent, maar het is wel divers en niet allemaal even betrouwbaar. Dergelijke apparatuur is een hulpmiddel: wees goed op de hoogte van wat de scanner doet, maar vooral ook van wat het níét doet.’ Alle Nederlandse paspoorten hebben wel een chip waarop twee vingerafdrukken staan. Probleem is alleen dat op dit moment niemand dat deel van de chip mag openen, ook de medewerkers van het ECID niet. ‘De vingerafdruk is een van de vereisten om een paspoort af te geven, maar vervolgens kun je er eigenlijk nog niks mee.

Voorlopig is het noodzakelijk om bij twijfel te vragen om een dubbel identiteitsbewijs. ‘En vertrouw je het dan nog niet, bel dan de politie.’

ORDNER VOL KOPIEËN

Het kan wel even duren eer is vastgesteld of inderdaad sprake is van identiteitsfraude. Na een eerste check door de reguliere politie stelt de Afdeling Vreemdelingen, Identificatie en Mensenhandel – de oude vreemdelingenpolitie – vast of sprake is van een strafbaar feit. Als dat geen uitsluitel oplevert, doet de ID-desk van de KMar onderzoek aan het document en stelt daarvan een technisch rapport op. Op basis van dat rapport kan uiteindelijk uitsluitel worden verkregen of een identiteit wel of niet als authentiek kan doorgaan.

Wie de zaak niet vertrouwt, doet er goed aan geen transacties uit te voeren en melding te maken bij de politie, besluit Koster. Ook niet als het gaat om een ogenschijnlijk kreukloze cliënt. ‘Ik begrijp dat het lastig is om iemand echt goed te bevragen omtrent zijn identiteit. Daaruit spreekt toch een zeker wantrouwen en notarissen moeten het juist hebben van vertrouwen. Toch is het noodzakelijk dat zij zich bewust zijn van de consequenties die identiteitsfraude kan hebben, voor henzelf, maar ook voor de samenleving als geheel.’ En dat betekent dus ook dat de notaris niet een klapper vol met gekopieerde identiteitsbewijzen op kantoor moet laten staan. ‘Zo’n ordner vol kopieën is geld waard en kan ertoe leiden dat onschuldige burgers slachtoffer worden van identiteitsfraude.’ ■

.....

Het ECID, een samenwerkingsverband tussen de Nationale Politie en de Koninklijke Marechaussee, levert een bijdrage aan het bestrijden en voorkomen van identiteitsfraude. Het centrum is in 2007 opgericht door de toenmalige minister van Justitie Ernst Hirsch Ballin en is gevestigd in de Koningin Maximakazerne nabij Schiphol. De experts van het ECID werken intensief samen met andere specialisten die veel te maken hebben met fraude en identiteit, zoals de Immigratie en Naturalisatiedienst, De Nederlandsche Bank, de Rijksdienst voor het wegverkeer en het Openbaar Ministerie.

.....